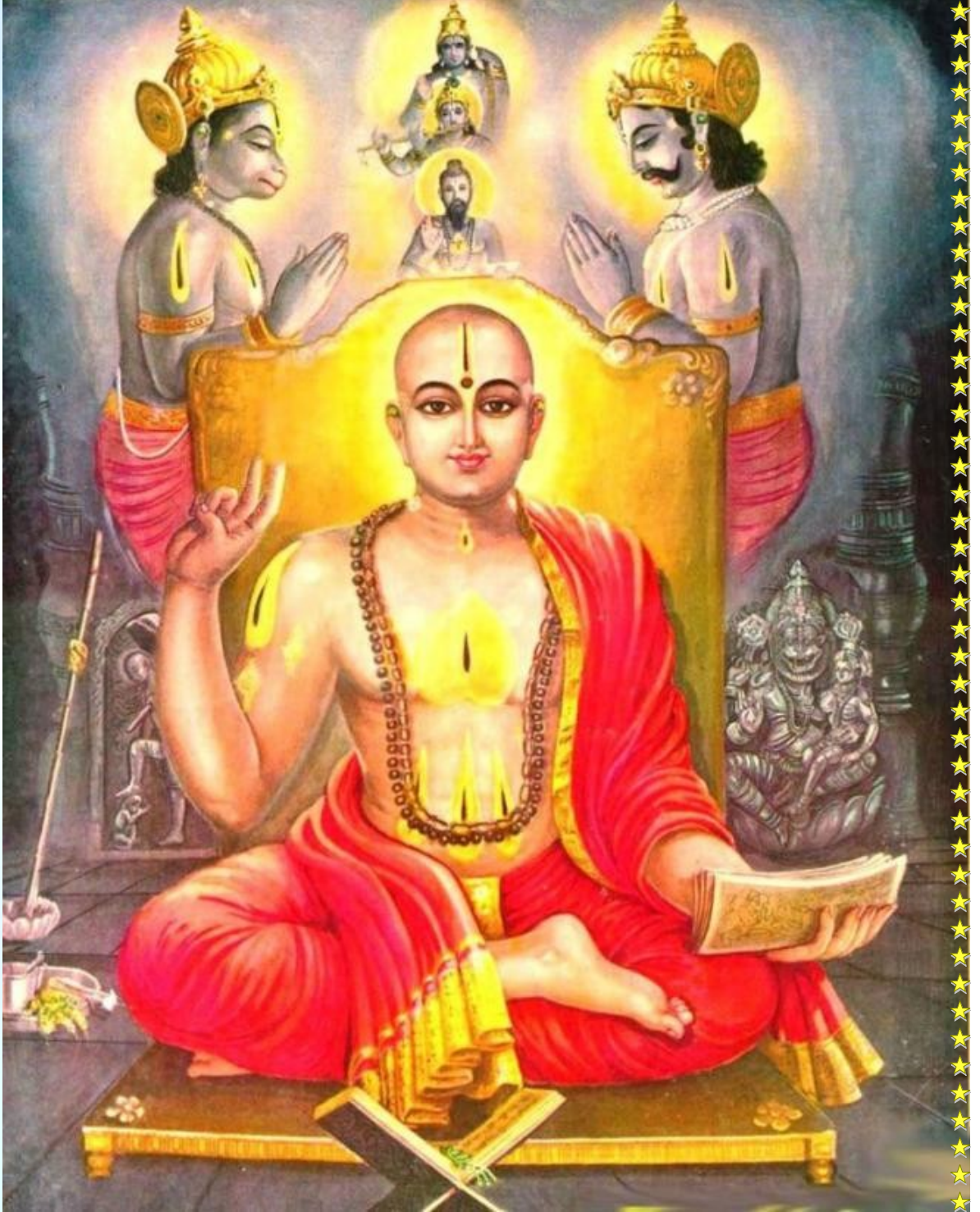

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯಃ

Tracking:

Sr	Date	Remarks	By
1	18/07.2013	Typing Started on	H K Srinivasa Rao
2	19/07/2013	Typing Ended on	H K Srinivasa Rao
3	27/07/2013	II Proof Reading & Correction	H K Srinivasa Rao Narahari Rattihalli B S Pavan Shreasha
4	27/07/2013	Published	H K Srinivasa Rao

|| ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ರಂಗವಿಠಲ ಗೋಪೀನಾಥೋ ವಿಜಯತೇ ||

Blessed by Lord and with His divine grace, we are pleased to publish this Magnanimous Work of Sri Acharya Madhwa. It is a humble effort to make available this Great work to Sadhakas who are interested in the noble path of propagating Acharya Madhwa's Philosophy.

With great humility, we solicit the readers to bring to our notice any inadvertant typographical mistakes that could have crept in, despite great care. We would be pleased to incorporate such corrections in the next versions. Users can contact us, for editable version, to facilitate any value additions.

Contact: H K SRINIVASA RAO, NO 26, 2ND FLOOR, 15TH CROSS, NEAR VIDHYAPEETA CIRCLE, ASHOKANAGAR, BANGALORE 560050. PH NO. 26615951, 8095551774, Skype Id: SRKARC6070

Email : srkarc@gmail.com

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸುಕೃತದ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ವಮತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಲು, ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ, ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶಮಾಡಿದ, ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳಾದ, ದಿವಂಗತರಾದ ಲಲಿತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಹೆಚ್ ಆರ್ ಅವರ ಸವಿನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಈ "ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞ"

“ಮಾತೃದೇವೋ ಭವ-ಪಿತೃದೇವೋಭವ-ಆಚಾರ್ಯದೇವೋಭವ”

ಸಂಸೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅನುನಾಸಿಕದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಾಗ, ಅದರ ಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದವರಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಗರು ಇದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವುದು ಏಕೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಾಗಿ, ಸರಿಯಾದ ಅನುನಾಸಿಕ, ಅನುಸ್ವಾರಗಳು ಅವಶ್ಯಕ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಶ್ರಮವಹಿಸಿ, ಸರಿಯಾದ ಅನುನಾಸಿಕ, ಅನುಸ್ವಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮನ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ:ತಿರುಮಲ ತಿರುಪತಿ ದೇವಸ್ಥಾನಮ್ - ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ತತ್ತ್ವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ 1980.

ತತ್ತ್ವ ಸಜ್ಜಾ ನಮ್

|| ತತ್ತ್ವ ಸಜ್ಜಾ ನ ಟೀಕಾ ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇಃ ಪದಾಮೋಜಯುಗಂ ನತ್ವಾ ಗುರೋರಪಿ |
ಕರಿಸ್ಯೇ ತತ್ತ್ವ ಸಜ್ಜಾ ನವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ನಾತಿವಿಸ್ತರಮ್ ||

ಮುಮುಕ್ಷುಣಾ ಖಲುಪರಮಾತ್ಮಾ ಜಗದುದಯಾದಿನಿಮಿತ್ತತ್ವೇನಾವಶ್ಯಮವಗನ್ತವ್ಯ ಇತಿ
ಸಕಲಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಾಮವಿಪ್ರತಿಪನ್ನೋಽರ್ಥಃ | ಇದೞ್ಚಾವಾನ್ತರಾನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಯ
ಜಗತೋ ವಿಜ್ಞಾನಮಪೇಕ್ಷತ ಇತಿ ಜಗದಪಿ ತಥಾಽವಗನ್ತವ್ಯಮ್ | ತದಿದಂ
ಪ್ರಧಾನಾಂಶೂತಂ ತತ್ತ್ವದ್ವಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ವಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ಶಿಷ್ಯಹಿತತಯಾ ಸಜ್ಜುಹ್ಯ
ಪ್ರತಿಪಾದಯಿತುಂ ಪ್ರಕರಣಮಿದಮಾರಭತೇ ಭಗವಾನಾಚಾರ್ಯಃ ||

ನನು ಪ್ರಕಾರಣಾದೌ ಮಂಜಲಂ ಕಿಮಪಿ ಕಸ್ಮಾನ್ನಾನುಷ್ಠಿತಮ್, ನ ತಾವತ್ತದಫಲಮೇವ,
ಪ್ರೇಕ್ಷಾವದ್ಭಿರನುಷ್ಠಿತತ್ವಾತ್ | ನಾಪಿ ಪ್ರಾರಿಪ್ಸಿತಪರಿಸಮಾಪ್ಯಾದಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತಫಲಮ್,
ನಿಯಮೇನ ಪ್ರಾರಮ್ಭೇ ತದನುಷ್ಠಾನಾತ್; ಉಚ್ಯತೇ - ಅನುಷ್ಠಿತಮೇವ ಭಗವತಾ
ಮಂಜಲಮ್ | ಮಾನಸಾದೇರಪಿ ತಸ್ಯ ಸಮ್ಭವಾತ್ |

ತಚ್ಚ ಪರಮಾಸ್ತಿಕತ್ವಾದನುಮೀಯತೇ | ಯಚ್ಚಾಯಂ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ
ವಿಷ್ಟೋರಾದಿತ ಏವ ಸಂಕೀರ್ತನಂ ಕರೋತಿ, ಕಿಂ ತತೋಽನ್ಯನ್ಮಂಜಲಂ ನಾಮ |
ಅನ್ಯಪರಮಪಿ ತದ್ಭಕ್ತಾನುಷ್ಠಿತಂ ಸ್ವಭಾವಾತ್ಸಮ್ಪಾದಯತ್ಯೇವಾಖಿಲಮಂಜಲಾನೀತಿ ||

ತತ್ರ ತಾವತ್ತತ್ತ್ವಂ ಸಾಮಾನ್ಯತೋ ವಿಭಾಗೇನೋದ್ದಿಶತಿ - ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮಿತಿ ||

ಸ್ವತನ್ತ್ರ್ಯಮಸ್ವತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಚ ದ್ವಿವಿಧಂ ತತ್ತ್ವಮಿಷ್ಟತೇ
ಸ್ವತನ್ತ್ರ್ಯೇ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಟುರ್ಭಾವಾಭಾವೌ ದ್ವಿಧೇತರತ್ || 01 ||

ತತ್ತಮಾನಾರೋಪಿತಮ್ ಪ್ರಮಿತಿವಿಷಯ ಇತಿ ಯಾವತ್ | ತೇನ ತಸ್ಯ
ಭಾವಸ್ತತ್ತಮಿತ್ಯಾದಿಖಣ್ಣನಾನವಕಾಶಃ | ನನು ಶುಕ್ತಿರಜತಾದಿಕಂ ಕಥಂ ನ ತತ್ತಮ್ | ನ ಹಿ
ಧರ್ಮೋ ವಾ ರಜತತ್ವಂ ವಾ ನ ಪ್ರಮೇಯಮ್ | ನಾಪಿ ತಯೋಸ್ಸಮ್ಯುಕ್ತಃ | ಶುಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತೌ
ರಜತತ್ವಸ್ಯ ಸ ನಾಸ್ತೀತಿ ಚೇತ್ ಮಾ ಭೂತ್ | ನ ಹಿ ಗೃಹೇ ದೇವದತ್ತೋ
ನಾಸ್ತೀತ್ಯೇತಾವತಾ ನ ಪ್ರಮೇಯ ಇತಿ ||

ಸ್ಯಾದಿದಮಾರೋಪಿತಸ್ಯಾನ್ಯತ್ರ ಸತ್ತಾಮಾಭ್ಯುಪಗಚ್ಛತಾಂ ದೂಷಣಮ್ | ಅತ್ಯನ್ತಾನದೇವ
ರಜತಂ ದೋಷವಶಾಚ್ಛುಕ್ತಿಕಾಯಾಮಾರೋಪ್ಯತ ಇತಿ ವಾದೇ ತು ನಾಯಂ ದೋಷಃ |
ಏತೇನ ಭಾವಿಪಾಕರಾಗಃ ಕುಮ್ಭಃ ಶ್ಯಾಮತಾದಶಾಯಾಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಿನಾ
ರಕ್ತತಯೋಪಲಮ್ಬಮಾನಸ್ತತ್ವಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಪಿ ಪರಾಸ್ತಮ್ | ಭಾವಿನಃ ಪ್ರಮೇಯತ್ವೇಽಪಿ
ಪೂರ್ವಸ್ಯ ತಥಾ (ತ್ವಾಭಾವಾತ್ |) ಭಾವಾಭಾವಾತ್ | ಧರ್ಮಿಣಸ್ತಥಾಭಾವಾಜ್ಞೇ-
ಕಾರಾದಿತಿ |

ತದ್ಧಿವಿಧಮ್ | ಸ್ವತನ್ತ್ರಮಸ್ವತನ್ತ್ರಂ ಚೇತೀತಿ | ಇತಿಶಬ್ದಾಧ್ಯಾಹಾರೇಣ ಯೋಜ್ಯಮ್ |
ಅನ್ಯಥಾ ಸ್ವತನ್ತ್ರಮಸ್ವತನ್ತ್ರಂ ಚ ತತ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ದ್ವಿವಿಧಮಿತಿ ಪ್ರತೀತಿತ್ಸ್ಯಾತ್ ||

ಸ್ವರೂಪಪ್ರಮಿತಿಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಸತ್ತಾತ್ಮವಿಧ್ಯೇ ಪರಾನಪೇಕ್ಷಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರಮ್ |
ಪರೋಪೇಕ್ಷಮಸ್ವತನ್ತ್ರಮ್ | ತದುಪಪಾದನಾಯೋಕ್ತಂ 'ಇಷ್ಟತ' ಇತಿ | ಪ್ರಾಮಾಣಿಕೈರಿತಿ
ಶೇಷಃ | ತಥಾಹಿ ಯದಿ ತತ್ತಮೇವ ನಾಸ್ತೀತಿ ಬ್ರೂಯಾತ್ ತದಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿವಿರೋಧಃ |
ಭ್ರಾನ್ತಿಸ್ನೇತಿ ಚೇನ್ನ, ಬಾಧಕಾಭಾವಾತ್ | ನ ಚ ನಿರಧಿಷ್ಠಾನಾ ಭ್ರಾನ್ತಿಸ್ತಿ | ನಾಪಿ
ನಿರವಧಿಕೋ ಬಾಧಃ | ನಾಸ್ಯೇವ ತತ್ತಮಿತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಮಿತತ್ವಾಽ-
ಪ್ರಮಿತತ್ವಯೋರ್ವ್ಯಾಘಾತಶ್ಚ | ಯದಿ ಚೈಕಮೇವ ತತ್ತಂ, ತದಾ
ಭೇದೋಪಲಮ್ಬವಿರೋಧಃ | ತದ್ಭ್ರಾನ್ತಿಯಾಯಾಂ ಚ ಬಾಧಕಂ ವಾಚ್ಯಮ್ | ತಚ್ಚಾನ್ಯತ್ರ
ನಿರಸ್ತಮ್ || ಯದಿ ವಾ ಸರ್ವಮೇವ ಸ್ವತನ್ತ್ರ ಸ್ಯಾತ್, ತದಾ ಪಾರತನ್ತ್ಯಾದಿ-
ಪ್ರತೀತಿವಿರೋಧಃ | ನಿತ್ಯಸುಖಾದಿಪ್ರಸಂಗಶ್ಚ || ಯದಿ ವಾ ಪರತನ್ತ್ರಮೇವ ತತ್ತಂ ಭವೇತ್,
ತದಾಽನವಸ್ಥಿತೇರಸಮ್ಭಾವಾಚ್ಚ ನ ಕಸ್ಯಾಪಿ ಸತ್ತಾದಿಕಂ ಸ್ಯಾತ್ | ಆಗಮವಿರೋಧಶ್ಚ ||

ಯದ್ಯಪಿ ಭಾವಾಭಾವತಯಾ ವಾ ಚೇತನಾಚೇತನತ್ವೇನ ವಾ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯತಯಾ ವಾಽಸ್ಯ
ದ್ವೈವಿಧ್ಯಂ ಶಕ್ಯತೇ ವಕ್ತುಮ್ | ತಥಾಪ್ಯಸ್ಯ ವೈಯರ್ಥ್ಯಾತ್ ಅಯಮೇವ ವಿಭಾಗೋ
ನ್ಯಾಯ್ಯಃ | ಪರತನ್ತ್ರಪ್ರಮೇಯಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಮೇಯಾಯತ್ತತಯಾ ವಿದಿತಂ ಹಿ
ನಿಶ್ಚೇಯಸಾಯ ಭವತಿ | ತಥಾ ಚ ಪ್ರಕರಣಾಂತೇ ವಕ್ಷ್ಯತಿ | ಅನ್ಯಥಾ
ಗಜ್ಜಾವಾಲುಕಾಪರಿಗಣನವತ್ ಇದಂ ತತ್ತ್ವಸಂಜ್ಞಾನಮಪಾರ್ಥಕಂ ಸ್ಯಾತ್ | ಅತಃ
ಸ್ವತನ್ತ್ರಾಸ್ವತನ್ತ್ರಭೇದಾತ್ ದ್ವಿವಿಧಂ ತತ್ತ್ವಮಿತಿ ಸ್ವತನ್ತ್ರತತ್ತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್
ತದೇವಾದಾವುದ್ವಿಷ್ಟಮ್; ಉದ್ದೇಶೇನೈವ ಲಕ್ಷಣಂ ಲಭಮಿತಿ ||

ಅತ (ತತ) ಏವಾದೌ ತನ್ನಿರ್ದಿಶತಿ - ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ ಇತಿ || 'ಸ್ವತನ್ತ್ರೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ' ಅತ್ರ
ಭಗವಾನಿತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರೋಪಪಾದಕಮ್ | ಅನ್ಯದಸ್ವತನ್ತ್ರಮಿತಿ ಶೇಷಃ | ಅಥವಾ
ದ್ವೇ ತತ್ವೇ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಸ್ವತನ್ತ್ರಮಿವ ಪರತನ್ತ್ರಮೇಕಾ ವ್ಯಕ್ತಿರೇವ ಪ್ರಸಜ್ಯೇತ | ತಥಾಚ
ಪ್ರಮಾಣಾವಿರೋಧೋ ವಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣವಿಭಾಗವಿರೋಧಶ್ಚ | ಅತೋ ದ್ವಿವಿಧಮಿತ್ಯುಕ್ತಮ್ |
ತತಶ್ಚ ಸ್ವತನ್ತ್ರಮಪ್ಯನೇಕಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ ಇದಮುಕ್ತಮ್ | ಅಥವಾ ಸ್ವತನ್ತ್ರಾಸ್ವತನ್ತ್ರಭೇದೇನ
ತತ್ತ್ವದ್ವೈವಿಧ್ಯಮಙ್ಗೇಕುರ್ವಾಣಾ ಅಪಿ ಸಾಂಜ್ಞ್ಯಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಾದಿಕಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರ-
ತತ್ತ್ವ ಮಾತಿಷ್ಠಂತೇ | ತನ್ನಿರಾಸಾಯೇದಮುದಿತಮಿತಿ ||

ದ್ವಿವಿಧಾಮಿತ್ಯುಕ್ತಯ ಪರತನ್ತ್ರತತ್ತ್ವಮವಾನ್ತರಭೇದವದಿತಿ ಸೂಚಿತಮ್, ತತ್ತ್ವಥಮ್?
ತತ್ರಾಹ - ಭಾವೇತಿ || ' ಭಾವಾಭಾವೌ ದ್ವಿಧೇತರತ್ || ಇತರತ್, ಸ್ವತನ್ತ್ರಾತ್ |
ಅಸ್ವತನ್ತ್ರತತ್ತ್ವಂ ದ್ವಿಧಾ | ಕಥಮ್ ? ಭಾವೋಽಭಾವಶ್ಚೇತಿ || ಅಭಾವಪ್ರತೀತಿ-
ಭಾವಪ್ರತೀತ್ಯಾಧೀನಾ ನಿಯಮೇನೇತಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ ಪ್ರಥಮಂ ಭಾವಸ್ಯೋದ್ದೇಶಃ |
ಪ್ರಥಮಪ್ರತೀತಾವಸ್ತೀತ್ಯುಪಲಭ್ಯತೇ ಯಃ, ಸ ಭಾವಃ | ಯಶ್ಚ ಪ್ರಥಮೋಪಲಭ್ಯ ನಾಸ್ತೀತಿ
ಪ್ರತೀಯತೇ ಸೋಽಭಾವಃ | ಕುತ ಏತತ್ ? ಸ್ವರೂಪೇಣ ಹಿ ಭಾವಾಽಭಾವೌ
ವಿಧಿನಿಷೇಧಾತ್ಮಾನೌ, ರೂಪಾನ್ತರೇಣತು ನಿಷೇಧವಿಧಿರೂಪೌ | ತತ್ರ ಆಪಾತಜಾಯಾಂ
ಸಂವಿದಿ ಸ್ವರೂಪಮೇವ ಭಾಸತೇ | ದ್ವಿತೀಯಾದಿಪ್ರತೀತೌ ರೂಪಾನ್ತರಮ್ |
ಕಾರ್ಯಗಮ್ಯತ್ವಾತ್ ಸಾಮಗ್ರೀಭೇದಸ್ಯ | ತಥಾಚ ಪ್ರತೀತಿಃ - ಅಸ್ವತ್ರ ಘಟಃ ಸ ನ ಶುಕ್ಲ
ಇತಿ | ಏವಂ ನಾಸ್ವತ್ರ ಘಟಃ, ಅಸ್ತಿ ಘಟಾಭಾವ ಇತಿ ||

ನನು- ಸ್ವತನ್ತ್ರತತ್ವಂ ಭಾವೋಽಭಾವೋಽನ್ಯದ್ವಾ | ನಾದ್ಯದ್ವಿತೀಯೌ, ಭಾವಾಭಾವಯೋಃ
ಪರತನ್ತ್ರಭೇದತ್ವಾತ್ | ನ ತೃತೀಯಃ ವ್ಯಾಘಾತಾತ್ | ಮೈವಮ್ |
ಭಾವಲಕ್ಷಣಾಕ್ರಾಂತತ್ವಾತ್ | ಪರತನ್ತ್ರಂ ಭಾವಾಽಭಾವತಯಾ ದ್ವಿಧೈವ, ನ
ಪುನರೇಕವಿಧಮ್, ನಾಪಿ ತ್ರಿವಿಧಮಿತ್ಯೇವಂಪರೋ ವಿಭಾಗಃ | ನ ಪುನಃ ಪರತನ್ತ್ರಮೇವ
ಭಾವಾಽಭಾವಾತ್ಮಕಮಿತಿ ||

ಯಥಾ ಭಾವೇಷು ಸ್ವತನ್ತ್ರತತ್ವಂ ಪ್ರವಿಶತಿ, ತಥಾ ವಿಭಾಗಃ ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿ ಚೇತ್ -
ನೈವಂ ಶಙ್ಕಮ್, ತದ್ಧಿ ಪ್ರಧಾನತಯಾ ಸರ್ವವಿವಿಕ್ತಮೇವ ವೇದಿತವ್ಯಮ್ | ಅನ್ಯಥಾ
ದ್ವಿವಿಧಂ ತತ್ವಂ, ಭಾವೋಽಭಾವಶ್ಚ | ಭಾವೋಽಪಿ ದ್ವಿವಿಧಃ ನಿತ್ಯೋಽನಿತ್ಯಶ್ಚ | ನಿತ್ಯೋಽಪಿ
ದ್ವಿವಿಧಃ, ಚೇತನೋಽಚೇತನಶ್ಚ | ಚೇತನೋಽಪಿ ದ್ವಿವಿಧಃ, ಸ್ವತನ್ತ್ರೋಽಸ್ವತನ್ತ್ರಶ್ಚ ಇತಿ
ಕರ್ತವ್ಯಮ್ | ಏವಂ ಸತಿ ನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಸ್ಸ್ಯಾತ್ | ಭಗವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ
ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಅಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರತೀತೀರ್ನ ಸ್ಯಾತ್ | ಅಸ್ಮಿನ್ ಪಕ್ಷೇ ಸ್ವತನ್ತ್ರಸ್ಯ ಭಾವತ್ವಂ ನ
ವಿದಿತಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಸಮಮೇವೇತಿ ಚೇತ್ | ನ; ಪುರುಷಾರ್ಥೋಪ-
ಯೋಗಾನುಪಯೋಗಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶೇಷಾತ್ | ಅಭಾವಾದೀನಾಂ ನಿತ್ಯತ್ವಾದ್ಯನುಕ್ತಿಶ್ಚ
ಸಮೈವ | ತಸ್ಮಾತ್ ಯಥಾನ್ಯಾಸಮೇವಾಸ್ತು ||

ಅಥ - ಅಸ್ವತನ್ತ್ರಂ ಚೇತನತ್ವಾದಿನೈವ ವಿಭಾಜ್ಯತಾಮ್ | ಕಿಂ ಚೇತನತ್ವಾದಿನಾ ವಿಭಜ್ಯ
ಭಾವಾಽಭಾವತಯಾ ವಿಭಾಗಃ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಉತಾಯಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಏವ | ನಾದ್ಯಃ -
(ಅವಿಶೇಷಾತ್) ವಿಶೇಷಾಭಾವಾತ್ | ಅಭಾವಸ್ಯಾಚೇತನತ್ವಂ ಏವಂ ಸತಿ ನೋಕ್ತಂ
ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚೇತ್ - ತಥಾ ಸತಿ ಚೇತನಸ್ಯ ಭಾವತ್ವಮಪಿ ನೋಕ್ತಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಸಮಮ್ |
ತರ್ಹಿ ಕೇನ ವಿಶೇಷಣಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮಿತಿ ಚೇತ್ - ವಾದಿವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಭಾವಾಭಾವಾಭ್ಯಾಂ
ವಿಶೇಷಾತ್ | ಅತ ಏವ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಪೇತಿ || ಅಭಾವ ಏವ ನಾಸ್ತೀತಿ ಕೇಚಿತ್ |
ತದಸತ್ | ನಾಸ್ತೀತಿ ಪ್ರತೀತೇರ್ದುರಪಹ್ನವತ್ವಾತ್ | ಘಟೋ ನಾಸ್ತೀತಿ
ಪ್ರತೀತಿರ್ಭೂತಲಮಾತ್ರವಿಷಯೇತಿ ಚೇತ್ - ಮಾತ್ರೇತಿ ಕಿಂ ಭೂತಲಮೇವೋಚ್ಯತೇ ?
ಉತಾತಿರಿಕ್ತಂ ಕಿಂಚಿತ್ ? ಆದ್ಯೇ ಘಟವತ್ಯಪಿ ಪ್ರಸಜ್ಞಃ | ಅತಿರಿಕ್ತೋಽಪಿ ಘಟಶ್ಚೇದುಕ್ತೋ
ದೋಷಃ | ಭಾವಾನ್ತರಂ ಚೇತ್ - ರೂಪವತಿ ಘಟೇ ಗನ್ನೋ ನಾಸ್ತೀತಿ ಪ್ರತೀತಿಪ್ರಸಜ್ಞಃ |
ನನು - ಘಟಾಭಾವೋ ಘಟಾಭಾವವತಿ ಭೂತಲೇ ಸಮ್ಬದ್ಯತೇ ? ಉತ ಘಟವತಿ ?

ನಾದ್ಯಃ, ಆತ್ಮಾಶ್ರಯಾದಿದೋಷಪ್ರಸಜ್ಞಾತ್ | ನ ದ್ವಿತೀಯಃ, ವಿರೋಧಾತ್ | ಅತೋ
ವಕ್ತವ್ಯಂ ಭೂತಲಮಾತ್ರ ಇತಿ ||

ತದೇವಾಸ್ತು ನಾಸ್ತೀತಿ ಪ್ರತೀತಿವಿಷಯ ಇತಿ ಚೇನ್ನ | ಪ್ರಶ್ನ ಏವಾಯಂ ವಿವಿಚ್ಯತಾಮ್ |
ಯದ್ಯಭಾವಾಸಮ್ಭವಾತ್ ಪ್ರಾಕ್ ಕೀದೃಶಂ ಭೂತಲಮಿತಿ | ಯದಿ ವಾ ಸಮ್ಭವಸಮಯೇ
ಕೀದೃಶಮಿತಿ | ಯದ್ವಾ ಯದ್ಯಭಾವಾತ್ ಇದಂ ವಿವಿಚ್ಯೇತ ತದಾ ಕೀದೃಶಂ ನಾಮ
ಸ್ಯಾದಿತಿ | ಆದ್ಯೇ - ಸ ಘಟ ಇತ್ಯೇವೋತ್ತರಮ್ | ದ್ವಿತೀಯೇ - ಘಟಭಾವವದಿತಿ |
ತೃತೀಯೇ - ಯದಿ ವಿವೇಕೋ ವಸ್ತುಕೃತಃ ತದಾ ಅಭಾವಸ್ಯ ನಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಘಟವಾದಿತಿ |
ಯದಿ ಬುದ್ಧಿಕೃತಃ ತತಾ ಬುದ್ಧ್ಯೈವ ಘಟಪ್ರಸಕ್ತಿಮದಿತಿ | ಅನ್ಯಥಾ ಏವಂ
ಭಾವಪ್ರತಿಕ್ಷೇಪೋಽಪಿ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಾಸ್ತಾಂ ವಿಸ್ತರಃ ||

ದ್ವಿಧೇತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾ ಭಾವಾಸಭಾವಯೋರವಾನ್ತರಭೇದೋಽಸ್ತೀತಿ ಸೂಚಿತಮ್ | ತತ್ರ
ಭಾವನಿರೂಪಣಾತ್ ಅಭಾವನಿರೂಪಣಸ್ಯಾಲ್ಪತ್ವಾತ್ ಸೂಚಿಕಟಾಹನ್ಯಾಯೇನ
ಪಶ್ಚಾದುದ್ವಿಷ್ಟಮಪ್ಯಭಾವಂ ಆದೌ ವಿಭಾಗೇನೋದ್ಧಿಶತಿ - ಪ್ರಾಗಿತಿ ||

ಪ್ರಾಕ್ಪ್ರದ್ಧಂಸಸದಾತ್ವೇನ ತ್ರಿವಿಧೋಽಭಾವ ಇಷ್ಟತೇ
ಚೇತನಾಚೇತನತ್ವೇನ ಭಾವೋಽಪಿ ದ್ವಿವಿಧೋ ಮತಃ ||02 ||

ಪ್ರಾಕ್ತೇನ ಪ್ರದ್ಧಂಸತ್ವೇನ ಸದಾತ್ವೇನೋಪಲಕ್ಷಿತಃ ಅಭಾವಸ್ತ್ರಿವಿಧ ಇಷ್ಟತೇ
ಪ್ರಾಮಾಣಿಕೈರಿತಿ ಶೇಷಃ || ಉತ್ತರೈಕಾವಧಿರಭಾವಃ ಪ್ರಾಗಭಾವಃ | ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯತ್ವತ್ತೇಃ
ಪ್ರಾಗೇವಸಭಾವೋಽಸ್ತಿ, ಉತ್ಪನ್ನೇ ತು ತಸ್ಮಿನ್ನಾಸ್ತೀತಿ ಕೃತ್ವಾ | ಪೂರ್ವೈಕಾವಧಿರಭಾವಃ
ಪ್ರದ್ಧಂಸಾಭಾವಃ | ಪ್ರತಿಯೋಗಿಪ್ರದ್ಧಂಸಾನ್ತರಮೇವಾಭಾವೋ ನ ತು ಪ್ರಾಗಸ್ತೀತಿ | ನ
ಚೈವಂ ಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರದ್ಧಂಸಃ ಪ್ರದ್ಧಂಸಪ್ರಾಗಭಾವಃ ಇತಿ ಪ್ರವಾಹೌ ಪ್ರಸಜ್ಯತೇ |
ಪ್ರತಿಯೋಗಿನ ಏವ ಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರದ್ಧಂಸತ್ವೇನ ಪ್ರದ್ಧಂಸಪ್ರಾಗಭಾವತ್ವೇನ
ಚಾಜ್ಞೇಕೃತತ್ವಾತ್ | ತರ್ಹಿ ಘಟಪ್ರದ್ಧಂಸೋ ನಾಮ ಪ್ರಾಗಭಾವನಿವೃತ್ತೇಃ | ನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ
ಪ್ರಾಗಭಾವೋನ್ಮುಷ್ಣನಪ್ರಸಜ್ಞ ಇತಿ ಚೇತ್ - ನ; ಘಟವತ್ಪ್ರದ್ಧಂಸಸ್ಯಾಪಿ ತದ್ವಿರೋಧಿತ್ವಾತ್ |
ನಿರವಧಿಕೋಽಭಾವಃ ಸದಾಭಾವಃ | ಸದಾ ಅಭಾವೋಽಸ್ತೀತಿ ಕೃತ್ವಾ | ಅತ್ಯನ್ತಾಭಾವ

ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸಂಜ್ಞಾತಿಕ್ರಮೇಣ ಸದಾಽಭಾವ ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಾಂತರಕರಣಂ ಕಿಮರ್ಥಮ್ |
ಲಕ್ಷಣಸ್ಯಾಪಿ ಉದ್ದೇಶೇನೈವ ಸೂಚನಾರ್ಥಮ್ | ಯಚ್ಚಾನ್ಯೈರತ್ಯನ್ತಾಭಾವಸ್ವರೂಪಮುಕ್ತಂ
-ಸಂಸರ್ಗಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಾಭಾವೋಽತ್ಯನ್ತಾಭಾವ ಇತಿ | ಯಥಾ ಏತದ್ಭಟ್ಟಿತದ್
ಭೂತಲಸಂಸರ್ಗಭಾವಃ ಇತಿ, ತದಪಿ ನಿರಾಕರ್ತುಮೇತತ್ | ತಸ್ಯ
ನಿರವಧಿಕತ್ವಾಭಾವಾತ್ | ತರ್ಹ್ಯುದಾಹೃತಶ್ಚತುರ್ಥಸ್ತ್ಯಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ | ತಸ್ಯಾಪಿ
ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪ್ರಾಗಭಾವಾದಿಷ್ಟಂತರ್ಭಾವಾತ್ | ಏಕೇ ಬ್ರುವತೇ - ಸಂಸರ್ಗಭಾವೋ-
ಽನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಿವಿಧ ಏವಾಭಾವ ಇತಿ | ಅನೈ ತು - ಪ್ರಾಕ್
ಪ್ರದ್ಧಂಸಾತ್ಯನ್ತಾನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ವಿಧ ಇತಿ; ತದುಭಯಂ ನಿರಾಕರ್ತುಂ
ಇಷ್ಟತ ಇತ್ಯುಕ್ತಮ್ | ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವೋ ಹಿ ಭೇದ ಏವ | ಸ ಚ ಸ್ವರೂಪ-
ಮೇವೇತ್ಯನ್ಯತ್ಪ್ರೇಪಾದಿತಮ್ | ಕಾರ್ಯಕಾರಣಯೋಸ್ಸಂಸರ್ಗಸ್ಯ ಅನ್ಯತ್ರ
(ನಿರಸ್ತತ್ವೇನ)ನಿರಾಕೃತತ್ವೇನ ಪ್ರಾಗಭಾವಪ್ರದ್ಧಂಸಾಭಾವಯಾಸ್ಸಂಸರ್ಗಭಾವತ್ವಾ-
ನುಪಪತ್ತೇಶ್ಚೇತಿ ||

ಭಾವಂ ವಿಭಜ್ಯ ದರ್ಶಯತಿ - ಚೇತನೇತಿ || 'ಚೇತನಾಚೇತನತ್ವೇನ ಭಾವೋಽಪಿ ದ್ವಿವಿಧೋ
ಮತಃ || ನ ಕೇವಲಮಭಾವೋ ಭೇದವಾನ್, ಕಿಂತು ಭಾವೋಽಪೀತ್ಯಪಿಶಬ್ದಃ | ಚೇತಯತೀತಿ
ಚೇತನಃ | ಅನೇವಂವಿಧೋಽಚೇತನಃ | ತೇನ ವಿಷ್ಟೋಶ್ಚೇತನತ್ವಂ ಅಭಾವಸ್ಯಾ-
ಚೇತನತ್ವಂ ಚ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮ್ | ಸರ್ವಮಚೇತನಂ ಚೇತನಾರ್ಥಮಿತಿ ಚೇತನಸ್ಯ
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ಪೂರ್ವಮುದ್ದೇಶಃ | ಮೃದಬ್ರವೀವಾದಿತ್ಯಾದಿವಚನಾತ್ ಸರ್ವ
ಚೇತನಮೇವೇತಿ ಮತನಿರಾಸಾಯ 'ಮತ' ಇತ್ಯುಕ್ತಮ್ | ತಚ್ಚಾಭಿಮಾನ್ಯಧಿಕರಣೇ
ನಿರಸ್ತಮ್ | ಚೇತನಾದಿವಿಭಾಗಸ್ಯ ನಿತ್ಯಾದಿವಿಭಾಗಾದಭ್ಯರ್ಹಿತತ್ವಾತ್ ಸ
ಏವಾದಾವುದಾಹೃತಃ ||

ಯಥೋದ್ದೇಶಂ ಚೇತನವಿಭಾಗಮಾಹ - ದುಃಖೇತಿ ||

ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ತದಸ್ಪೃಷ್ಟಮಿತಿ ದ್ವೇದ್ಯೈವ ಚೇತನಮ್ |

ನಿತ್ಯಾಽದುಃಖಾ ರಮಾಽನ್ಯೇ ತು ಸ್ಪೃಷ್ಟದುಃಖಾ ಸಮಸ್ತಶಃ || 03 ||

ಕದಾಚಿದ್ಧುಃಖಸಮ್ಭದ್ಧಮೇವ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಮ್, ಕದಾಪಿ ದುಃಖಾಸಮ್ಭದ್ಧ ತದಸ್ಪೃಷ್ಟಮ್ |
ಕಲ್ಪಿತತ್ವಾದ್ ದುಃಖಾದೀನಾಂ ನ ಕಿಂಚಿದ್ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಮಿತ್ಯೇಕೇ | ಈಶ್ವರಾತಿರಿಕ್ತಂ
ಸರ್ವಮಪಿ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಮೇವೇತ್ಯನ್ಯೇ | ತದುಭಯನಿರಾಸಾಯ ಏವಕಾರಃ | ಆದ್ಯಸ್ಯ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್ | ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ಆಗಮವಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್ | ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ
ದುಃಖಾಸ್ಪೃಷ್ಟತ್ವಂ ಸ್ವಾತನ್ತ್ಯೇಣೈವ ಸಿದ್ಧಮ್ | ಯದ್ಯಪ್ಯನಯೋಃ ದುಃಖಾಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಚೇತನಂ
ಪ್ರಧಾನಮ್, ತಥಾಪ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ಭಾವನಿರೂಪ್ಯತ್ವಾತ್ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಮುದ್ದೇಶಃ |

ತಥಾಪಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಕ್ರಮಸ್ಯ ಮುಖ್ಯತ್ವಾತ್ ತದನುಸಾರೇಣ ದ್ವೇ ಅಪಿ ನಿರ್ದಿಶತಿ ನಿತ್ಯೇತಿ ||
ಅನ್ಯೇ = ಚೇತನಾಃ | ಏಕೇ ತು ವ್ಯಷ್ಟಿಸಮಷ್ಟಿಭೇದೇನ ಜೀವಾನ್ ಪರಿಕಲ್ಪ್ಯ ಗರುಡಾ-
ನಂತವಿಷ್ಟಕೇನಾದೀನ್ ಸಮಷ್ಟಿಜೀವಾನಪಿ ನಿತ್ಯಾಃ ದುಃಖಾನಾಚಕ್ಷತೇ | ತನ್ನಿರಾಸಾಯ
'ಸಮಸ್ತಶ' ಇತ್ಯುಕ್ತಮ್ | ಅತ್ರ ಚಾಗಮಾನಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮ್ | ಅತ ಏವ ದುಃಖಾಸ್ಪೃಷ್ಟೇ
ಪ್ರಭೇದಾಭಾವಾತ್ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಾಪೇಕ್ಷಯೈವ 'ಧಾಪ್ರತ್ಯಯಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ||

ಅತ ಏವ ತದ್ವಿಭಾಗಮಾಹ - ಸ್ಪೃಷ್ಟೇತಿ ||

ಸ್ಪೃಷ್ಟದುಃಖಾ ವಿಮುಕ್ತಾಶ್ಚ ದುಃಖಸಂಸ್ಥಾ ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ |
ದುಃಖಸಂಸ್ಥಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾ ಅಯೋಗ್ಯಾ ಇತಿ ಚ ದ್ವಿಧಾ || 04 ||

ವಿಮುಕ್ತಾಃ ದುಃಖಾತ್ | ದುಃಖಸಂಸ್ಥಾಃ = ವರ್ತಮಾನದುಃಖಾಃ ಇತಿ || ಅಯೋಗ್ಯಾಃ
ಮುಕ್ತೇಃ | ಅಯೋಗ್ಯಾ ಇತ್ಯತಃ ಪರಂ ಚಶಬ್ದೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ | ಅತ್ರಾಪಿ ತದೇವೋದ್ದೇಶಕ್ರಮೇ
ನಿಮಿತ್ತಮ್ ||

ನನು ಚ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾದ್ವಿಮುಕ್ತಭೇದಃ ಪ್ರಥಮಂ ವಕ್ತವ್ಯಃ | ಸತ್ಯಮ್ | ಯೋಗ್ಯಾ-
ಯೋಗ್ಯಭೇದಸ್ಯ ದುಃಖಸಂಸ್ಥೇಷ್ಟೇವ ಭಾವಾತ್ ತದಭಿಧಾನಾನಂತರಂ
ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಭೇದಕಥನಸ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಾತ್ ಕ್ರಮೋಲ್ಲಂಘನಮ್ ||

ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃಪನರಾ ಇತಿ ಮುಕ್ತಾಸ್ತು ಪಞ್ಚಧಾ ||

ಏವಂ ವಿಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಶ್ಚ ತಮೋಗಾಃ ಸೃತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ || 05 ||

ಇದಾನೀಂ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪ್ರಭೇದಮಾಹ - ದೇವರ್ಷಿತಿ ||

ಪಾನ್ವೀತಿ ಪಾಃ = ಚಕ್ರವರ್ತಿನಃ | ನರಾಃ =ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮಾಃ| ತು ಶಬ್ದೋಽವಧಾರಣೇ |
ತೇನ ಯೇ ಮೋಕ್ಷೇ ತಾರತಮ್ಯಂ ನ ಮನ್ಯಂತೇ ತನ್ಮತಂ ನಿರಾಚಷ್ಟೇ | ಗಂಧರ್ವಾದೀನಾಂ
ಕೇಷಾಞ್ಚಿದೇಷ್ಟೇವಾನ್ತರ್ಭಾವಾತ್ ಕೇಷಾಞ್ಚಿದವಿವಿಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್, ನ ಗ್ರನ್ಥಾನ್ತರವಿರೋಧಃ |
ದುಃಖಸಂಸ್ಥಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಯೋಗ್ಯಭೇದಾದ್ ದ್ವಿವಿಧಾ ಇತ್ಯುಕ್ತಮ್ | ತತ್ರ
ಮುಕ್ತಪ್ರಭೇದಂ ಯೋಗ್ಯೇಷ್ಟತಿಶತಿ - ಏವಮಿತಿ || ಏವಂ ವಿಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಶ್ಚ ||
ದೇವರ್ಷ್ಯಾದಿಭೇದೇನ ಪಞ್ಚಧೇತ್ಯಸ್ಯಾನುಕರ್ಷಣಾರ್ಥಃ ಚಕಾರಃ ||

ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯವಿಭಾಗಮಾಹ - ತಮೋಗಾ ಇತಿ || ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಃ
ತಮೋಗಾಃ = ತಮೋಯೋಗ್ಯಾಃ | ನ ತು ಪ್ರಾಪ್ತತಮಸಃ, ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣವಿಭಾಗ
ವಿರೋಧಾತ್ | ಸೃತಿತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ = ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಣಃ | ಅಯೋಗ್ಯತಾತಿಶಯಾನು-
ಸಾರೇಣೋದ್ದೇಶಃ || ತಮೋಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಭೇದಮಾಹ - ದೈತ್ಯೇತಿ ||

ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಃ ದೈತ್ಯರಕ್ಷಃಪಿಶಾಚಕಾಃ |

ಮರ್ತ್ಯಾಧಮಾಶ್ಚತುರ್ಧೈವ ತಮೋಯೋಗ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ || 06 ||

ಮರ್ತ್ಯಾಧಮಾ ಇತ್ಯತಃ ಪರಂ ಇತಿಶಬ್ದೋಽಧ್ಯಾಹಾರ್ಯಃ | ಅಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾದಸ್ಯ
ಭೇದಸ್ಯಾಶ್ರದ್ಧೇಯತ್ವಂ ನಿವಾರಯಿತುಂ ಏವಶಬ್ದಃ | ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ಇತಿ - ಅತ್ರಾಗಮ
ಸಮ್ಮತಿಮಾಚಷ್ಟೇ | ಸ ಚಾನ್ಯತ್ರೋದಾಹೃತೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ||

ಚತುರ್ವಿಧಾ ಅಪ್ಯೇತೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ದ್ವಿಧಾ ಇತ್ಯಾಹ - ತೇ ಚೇತಿ ||

ತೇ ಚ ಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ತಮಸಃ ಸೃತಿಸಂಸ್ಥಾ ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ |

ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿಭಾಗೇನ ತ್ರಿಧೈವಾಚೇತನಂ ಮತಮ್ || 07 ||

ತೇ ಚ = ಚತುರ್ವಿಧಾ ಅಪಿ| ಸೃತಿಸಂಸ್ಥಾಃ = ಸಂಸಾರೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ|| ನಾಧುನಾಽಪಿ
ತಮಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ| ಯೋಗ್ಯತಾಯಾಶ್ಚೈತನ್ಯಸ್ವ ಭಾವತ್ವೇನ ತಮೋಯೋಗ್ಯಾನಾಮಯಂ
ವಿಭಾಗೋ ನಾನುಪಪನ್ನಃ

ಏವಂ ಚೇತನವಿಭಾಗಂ ವಿಸ್ತರೇಣಾಭಿಧಾಯ ಅವಸರಪ್ರಾಪ್ತಮಚೇತನವಿಭಾಗಮಾಹ -
ನಿತ್ಯೇತಿ || ಅತ್ರಾಪ್ಯಚೇತನಮೇವ ಏವಂ ವಿಭಾಗವದಿತ್ಯರ್ಥಾನಭ್ಯುಪಗಮಾತ್
ಪೂರ್ವೋಕ್ತತತ್ವಾನಾಮಪಿ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರೇಣ ನಿತ್ಯತ್ವಾದಿಗ್ರಹಣಂ ನ ವಿರುದ್ಧಮ್ |
ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿಭಾಗೇನೇತ್ಯಸ್ಯ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯತ್ವೇನ ತದ್ವಿಭಾಗೇನ ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ| ತಥಾ ಚ
ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಂ, ನಿತ್ಯಂ, ಅನಿತ್ಯಂ ಚೇತಿ ಅಚೇತನಂ ತ್ರಿವಿಧಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ| ಕೇಚಿತ್ -
ಸರ್ವಂ ಕ್ಷಣಿಕಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ನಿತ್ಯಂ ನ ಮನ್ಯಂತೇ| ಅಪರೇ ತು - ಸತ್ಕಾರ್ಯವಾದಿನಃ
ಅನಿತ್ಯಂ ನಾಜ್ಞೇಕುರ್ವಂತಿ| ಸರ್ವೇಽಪಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಂ ವಿರೋಧಾನಾಭ್ಯುಪಗಚ್ಛಂತಿ|
ತನ್ನಿರಾಸಾಯ ಏವಕಾರಃ| ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾತ್ರೇಣಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ
ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತ್ವಮುಕ್ತವಿಭಾಗಸ್ಯ ಸೂಚಯತಿ - ಮತಮಿತಿ ||

ತಚ್ಚ ಲೇಶತೋ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯಾಮಃ| ಯದ್ಯಪಿ ನಿತ್ಯಂ, ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಂ, ಅನಿತ್ಯಮಿತ್ಯುದ್ದೇಶಃ
ಕಾರ್ಯಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್| ತಥಾಪ್ಯುಕ್ತಿಲಾಘವಾಯ ಕ್ರಮೋಲ್ಲಂಘನಮ್| ಕ್ರಮೇಣ ತ್ರಯಂ
ದರ್ಶಯಿಷ್ಯನ್ ನಿತ್ಯಂ ತಾವದ್ದರ್ಶಯತಿ - ನಿತ್ಯಾ ಇತಿ ||

ನಿತ್ಯಾ ವೇದಾಃ ಪುರಾಣಾದ್ಯಾಃ ಕಾಲಃ ಪ್ರಕೃತಿರೇವ ಚ |

ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಂ ತ್ರಿಧಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮನಿತ್ಯಂ ದ್ವಿವಿಧಂ ಮತಮ್ || 08 ||

ಅತ್ರ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ನಾಮ ಕೂಟಸ್ಥತಯಾ ಆದ್ಯಂತಶೂನ್ಯತ್ವಮ್| ತಚ್ಚ ವೇದಾನಾಂ 'ನಿತ್ಯಾ
ವೇದಾಸ್ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚೇತ್ಯಾದಿಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಮ್| ಅತ್ರ ವೇದಾ ಇತ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಮ್|
ಪೌಷ್ಪಾಶ್ಚಿದ್ವಾರ್ಣಾನಾಮವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶಸ್ಯ ಚ ತಥಾಭಾವಾತ್| ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಂ

ವಿಭಾಗೇನಾಹ - ಪುರಾಣಾದ್ಯಾ ಇತಿ || ಪುರಾಣಾದ್ಯಾಃ ಪೌರುಷೇಯಗ್ರನ್ಥಾಃ ಏಕಾ ವಿಧಾ |
ಕಾಲೋಽಪರಾ ಪ್ರಕೃತಿರನ್ಯಾ ||

ನನು ಚ ತ್ರಿಧೇತಿ ಪ್ರಕಾರತ್ಯೈವಿದ್ಯಮುಕ್ತಮ್ | ನ ಚಾತ್ರ ಕಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಕಾರೋ ದರ್ಶಿತಃ | ಕಿನ್ನು
ವಸ್ತುನಿದೇಶ ಏವ ಕೃತಃ | ನೈಷ ದೋಷಃ | ಯನ್ನ ಸರ್ವಥಾ ಕೂಟಸ್ಥಂ ನಾಪ್ಯನಿತ್ಯಮೇವ
ತದುಚ್ಯತೇ = ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಮ್ | ತಸ್ಯ ತಿಸ್ರೋ ವಿಧಾಃ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ || ಉತ್ಪತ್ತಿಮತ್ವೇ ಸತಿ
ವಿನಾಶಾಭಾವಃ, ಏಕದೇಶೈರುತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶೌ ಏಕದೇಶಿನಸ್ತದಭಾವಃ,
ಸ್ವರೂಪೇಣೋತ್ಪತ್ಯಾದ್ಯಭಾವೇಽಪ್ಯವಸ್ಥಾಗಮಾಪಾಯವತ್ವಂ ಚೇತಿ ||

ತದೇತದ್ವಿಧಾತ್ರಯಂ ಉಕ್ತವಸ್ತುತ್ರಯೇ ಅಸ್ತೀತಿ ತಸ್ಯೈವ ಗ್ರಹಣಂ ಕೃತಮ್ || ನನ್ವೇವಂ
ಸತ್ಯವಾನ್ತರಭೇದೈವಿಧಾನ್ತರಮುತ್ಪೇಕ್ಷಿತುಂ ಶಕ್ಯಮಿತ್ಯತ ಏವೇತ್ಯುಕ್ತಮ್ | ತತ್ರ
ಉಪಪಾದಕಾಕಾಜ್ಞಾಯಾಂ 'ಪ್ರೋಕ್ತಮಿ'ತ್ಯಾಹ - ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಿಧಾನಮತ್ಯೈವಾನ್ತ-
ರ್ಭಾವೋಽನ್ಯಾಸಾಮಾನಾದರಣೀಯತ್ವಂ ಚೇತಿ || ಅಥವಾ 'ಪುರಾಣಾನಿ ತದರ್ಥಾನಿ
ಸರ್ವೇ ನಿಮೇಷಾ ಜಜ್ಞಿರೇ ವಿಕಾರೋಽವ್ಯಕ್ತಜನ್ಮ ಹಿ' ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಗಮಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ
ಪ್ರೋಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಮ್ | ಅತ ಏವ ವಿರೋಧೋಽಪಿ ಪರಿಹೃತಃ | ನನ್ವತ್ರ ಯಸ್ಯೋತ್ಪತ್ಯಾದಿಕಂ
ತದನಿತ್ಯಮೇವ | ಯಸ್ಯ ತು ತನ್ನಾಸ್ತಿ ತನ್ನಿತ್ಯಮೇವ | ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಂ ಕ್ವಾಸ್ತೀತಿ?
ಮೈವಮ್ - ಸ್ಯಾದೇತದೇವಮ್ | ಯದ್ಯಂಶಂಶಿನೋರ್ವಿಕಾರವಿಕಾರಿಣೋರ್ವಾಽ-
ತ್ಯನ್ತಭೇದಸ್ಯಾತ್ | ನ ಚೈವಮಿತ್ಯನ್ಯತ್ಪ್ರೋಪಪಾದಿತಮಿತಿ || ಅನಿತ್ಯಂ ವಿಭಜ್ಯ ದರ್ಶಯತಿ
ಅನಿತ್ಯಮಿತಿ || 'ಅನಿತ್ಯಂ ದ್ವಿವಿಧಂ ಮತಮ್' ||

ಅಸಂಸೃಷ್ಟಂ ಚ ಸಂಸೃಷ್ಟಮಸಂಸೃಷ್ಟಂ ಮಹಾನಹಮ್ |
ಬುದ್ಧಿರ್ಮನಃ ಖಾನಿ ದಶ ಮಾತ್ರಾ ಭೂತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಚ || 09 ||

ಸಂಸೃಷ್ಟಮಣ್ಡಂ ತದ್ಗಂ ಚ ಸಮಸ್ತಂ ಪರಿಕೀರ್ತೀತಮ್ |

ಸಮ್ಯಕ್ಸೃಷ್ಟಂ = ಸಂಸೃಷ್ಟಮ್ | ಅತಥಾಭೂತಮಸಂಸೃಷ್ಟಮ್ | ಸಮ್ಯಕ್ತಾಯಾ
ಇಯತ್ತಾಭಾವಾತ್ ತೈವಿದ್ಯಾದ್ಯಪಿ ಕಿಂ ನ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತೋ ಮತಮಿತ್ಯುಕ್ತಮ್ |
ತದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ||

ತತ್ರಾಸಂಸೃಷ್ಟಂ ನಿರ್ದಿಶತಿ - ಅಸಂಸೃಷ್ಟಮಿತಿ || ಸಂಸೃಷ್ಟಂ ನಿರ್ದಿಶತಿ - ಸಂಸೃಷ್ಟಮಿತಿ ||

ನನ್ನೇಷಾಂ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿತತ್ವಾನಾಮಸಂಸೃಷ್ಟತ್ವಂ ನಾಮ ಯದ್ಯೇಕದೇಶೇನೋತ್ಪತ್ತಿಃ,
ತರ್ಹ್ಯನುತ್ಪನ್ನಾಸ್ಯಾಸತ್ತಾದುತ್ಪನ್ನಮೇವ ತತ್ತ್ವಮ್ | ತಚ್ಚ ಸಂಸೃಷ್ಟಮೇವೇತಿ ನ
ದ್ವೈವಿಧ್ಯಮ | ನ ಚ ಪ್ರಾಕಾರಾಂತರಮಸ್ತೀತಿ - ಮೈವಂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪೇಣ ನಿತ್ಯಾನಾಂ
ಮಹದಾದೀನಾಂ ಪ್ರಾಕೃತಾದ್ಯಂಶೈರುಪಚಯಮಾತ್ರಂ ಕ್ರಿಯತ ಇತಿ ತಾನ್ಯಸಂಸೃಷ್ಟಾನಿ |
ನ ಚೈವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಂ ತದಂತರ್ಗತಾನೀತಿ ಸಂಸೃಷ್ಟಾನಿ | ತೇಷಾಮಪಿ ಮೂಲರೂಪಂ
ನಿತ್ಯಮಿತಿ ಚೇನ್ನ | ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೂಲರೂಪಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ | ಏವಂಸತಿ ಮಹದಾದೀನಾಂ
ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯತ್ವಂ ಕಥಂ ನ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚೇತ್ - ಸ್ಯಾದೇವಂ ಯದಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪೇ
ಮಹದಾದಿವ್ಯವಹಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ | ಕಿಂತು ಪ್ರಕೃತಿರೇವ ಸೋಚ್ಯತೇ | ಕೇಚಿತ್
ಮಹದಾದಿಸ್ವರೂಪಮೇವ ನಾಭ್ಯುಪಗಚ್ಛತಿ | ದೂರೇಣೋಕ್ತಂ ವಿಶೇಷಮ್ |
ತೇಷಾಮತಿಬಹುತರಾಗಮವಿರೋಧಂ ದರ್ಶಯಿತುಂ ಸಮ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮಿತ್ಯುಕ್ತಮ್ |
ಆಗಮಶ್ಚಾನ್ಯತ್ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಃ | ವಿಸ್ತರಭಿಯಾ ನೇಹೋದಾಹ್ರಿಯಂತೇ | ಯದೀದಂ
ವಿಷ್ಟುವ್ಯತಿರಿಕ್ತಂ ಭಾವಾಽಭಾವಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಂ ಜಗದಸ್ವತನ್ತ್ರಂ, ತರ್ಹಿ ಕಸ್ಮಿನ್ನಾಯತ್ತಂ,
ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ವಿಷಯೇ ಇತ್ಯಾಕಾಙ್ಕ್ಷಾಯಾಮಾಹ - ಸೃಷ್ಟಿರಿತಿ ||

ಸೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ಥಿತಿಃ ಸಂಹೃತಿಶ್ಚ ನಿಯಮೋಽಜ್ಞಾನಬೋಧನೇ || 10 ||

ಬನ್ಧೋ ಮೋಕ್ಷಃ ಸುಖಂ ದುಃಖಮಾವೃತ್ತಿರ್ಜ್ಯೋತಿರೇವ ಚ |

ವಿಷ್ಟುನಾಽಸ್ಯ ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಸಮಾಸವ್ಯಾಸಯೋಗತಃ || 11 ||

ನಿಯಮಃ = ವ್ಯಾಪಾರೇಷು ಪ್ರೇರಣಮ್ | ಬನ್ಧಃ, ಪ್ರಕೃತೇಃ | ಮೋಕ್ಷಃ, ಬನ್ಧಾತ್ |
ಆವೃತ್ತಿರ್ಜ್ಯೋತಿಷೀ = ಬಾಹ್ಯತಮಃ ಪ್ರಕಾಶೌ | ಏವಕಾರೋ ವಿಷ್ಟುನೇತ್ಯನೇನ ಸಮ್ಪ್ರದ್ಯತೇ |
ಅಸ್ಯ = ಸಮಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ವತನ್ತ್ರಸ್ಯ | ಭವಂತೀತಿ ಶೇಷಃ | ನನ್ನೇತತ್ಪೂರ್ವವಿರುದ್ಧಮ್ | ಸಮಸ್ತಸ್ಯ
ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರೋಕ್ತೌ ನಿತ್ಯತ್ವೋಕ್ತವಿರೋಧಃ | ಅಚೇತನಸ್ಯ ಬೋಧವಿರೋಧ ಇತ್ಯಾದಿ |
ತತ್ರೋಕ್ತಂ ಸಮಾಸೇತಿ || ಸಮಾಸಃ = ಸಂಜ್ಞೇಪಃ | ವ್ಯಾಸಃ = ವಿಸ್ತರಃ | ತಾವೇವ ಯೋಗೌ
ಉಪಾಯೌ ಉಕ್ತಾರ್ಥಘಟನಾಯಾಮ್ | ತತಃ ಇದಮುಕ್ತಂ ಭವತಿ - ಉಕ್ತಧರ್ಮೇಷು

ಯತ್ರ ತತ್ವೇಽಲ್ಪೀಯಾಂಸಸ್ಸಮ್ಭವಂತಿ ತತ್ರ ತಾವನ್ತೋ ವಿಷ್ಟಧೀನಾ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ | ಯತ್ರ
ತು ಬಹವಃ ತತ್ರ ತಾವಂತಃ| ಸರ್ವಥಾ ಸ್ವರೂಪಸ್ವಭಾವೌ ಅಸ್ಯ ತದಧೀನಾವಿತಿ|| ತತ್ರ
ಸ್ಥಿತಿನಿಯಮೌ ಸರ್ವಸ್ಯ | ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹೃತೀ - ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಸ್ಯ ಅನಿತ್ಯಸ್ಯ ಚ | ಅಜ್ಞಾನಂ
ಭಾವರೂಪಂ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಯ | ಜ್ಞಾನಾಭಾವಸ್ತು ಸರ್ವಸ್ಯ | ಬೋಧನಂ ಚೇತನಸ್ಯ|
ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತತಮಸೋ ವಿನಾ| ದುಃಖಂ ದುಃಖಾಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ವಿನಾ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್||
ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದ್ಯಂತತೋಽಪಿ ಪ್ರತೀಯತೇ| ಅತ ಏವೇತ್ಯುಕ್ತಮ್| ಸಕಲ
ಸತ್ತಾದೇಸ್ತದಧೀನತ್ವಾತ್ ತತ್ತದ್ವಸ್ತುನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಮೇವ| ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯೇಣ
ವಿಷ್ಟುರೇವಾಸ್ಯೇಶ್ವರ ಇತಿ ||

ಪದ್ಮಾಪದ್ಮಾಸನಾಽನಂತಪ್ರಭೃತೀದಂ ಯದಿಚ್ಛಯಾ |
ಸತ್ತಾದಿ ಲಭತೇ ದೇವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಶ್ರೀಪತಿಸ್ಸ ಮೇ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತಂ ತತ್ತ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ ನಮ್

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತತತ್ತ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ ನವಿವರಣಂ
ಶ್ರೀಮಜ್ಜಯತೀರ್ಥಭಿಕ್ಷುವಿರಚಿತಂ ಸಮ್ಪೂರ್ಣಮ್

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು
ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣವಶೇ ಸರ್ವಂ ಸ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶಗಃ ಸದಾ
ಪ್ರೀಣಯಾಮೋ ವಾಸುದೇವಂ ದೇವತಾಮಣ್ಣಲಾಖಣ್ಣಮಣ್ಣಾನಮ್